

Observatieformulier leerlijn wereldburgerschapsonderwijs fase 1 (groep 2)

Kindgegevens Naam: _____ Leeftijd: _____ jaar en _____ maanden Groep: _____	Notatiewijze: ☒ ☐ ☐ ☐ nog niet in ontwikkeling ☐ ☒ ☐ ☐ begint zich te ontwikkelen ☐ ☐ ☒ ☐ is in redelijke mate in ontwikkeling ☐ ☐ ☐ ☒ is in hoge mate ontwikkeld
<p>De observatielijst bestaat uit observatiepunten die bij het competentieprofiel voor het jonge kind horen. Wereldburgerschapsonderwijs bestaat uit de twee domeinen <i>Interculturele competenties</i> en <i>Democratie, maatschappij en wereldoriëntatie</i>. Het eerste domein bevat de componenten <i>kennis, houding</i> en <i>vaardigheden</i>. De observatiepunten richten zich vooral op de sociaal- emotionele ontwikkeling (het leggen van een basis voor sociaal gedrag), de culturele oriëntatie (verschillen tussen mensen herkennen en respecteren), de oriëntatie op de samenleving (Wat gebeurt er om mij heen en hoe kan ik daar een positieve bijdrage aan leveren?) en de ontwikkeling van het Engels als lingua franca.</p>	

© 2026 GCVYL

This publication should be cited as: Feuerstake, Dybizbanska, Kutschruiter (2026). Observation form global citizenship education for very young learners

Published at www.earlybirdie.nl/gcvyl under a Creative Commons Open Access license CC-BY-NC-SA 4.0. To view a copy of this license, visit www.creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/

This publication is part of the Erasmus+ project Global Citizenship for Very Young Learners (GCVYL), conducted by Expertisecentrum EarlyBird, Edese SV and Calineczka. For more information about the project and the materials we developed, please visit www.earlybirdie.nl/gcvyl.

Interculturele competenties	Datum van de observatie:			Opmerkingen:
Kennis				
Het kind heeft er kennis van dat er verschillende talen zijn.	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
Het kind weet dat er verschillende manieren van communiceren zijn en past verschillende gesprekssoorten toe, zoals	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> Het delen van een eigen mening. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> Het navertellen van een ervaring. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> Uitleggen over wat er bijv. gebeurd is. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
Het kind heeft kennis van zichzelf en de ander:	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> Kan de eigen (uiterlijke) kenmerken en de overeenkomsten of verschillen met andere kinderen benoemen. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
Vaardigheden				
Het kind ontwikkelt zich als taalgebruiker van de Engelse taal:	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> Begrijpt (met visuele ondersteuning) het taalaanbod Engels. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> Kan de aangeboden woorden en <i>chunks</i> correct uitspreken. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> Begrijpt (met visuele ondersteuning) de opdrachten en voert deze uit. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	

<ul style="list-style-type: none"> • Geeft antwoord op gesloten en half open vragen. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> • Kan in coöperatieve structuren (met taalsteun) korte gesprekjes voeren. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
Het kind kan actief luisteren en observeren:	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> • Reageert passend op wat een ander zegt. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> • Blijft bij het gespreksonderwerp. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> • Kan betekenis geven aan beelden (in bijvoorbeeld een prentenboek) door gericht te kijken en erover te communiceren. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
Het kind kan samenwerken met de ander:	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> • Neemt initiatief tot samenwerken 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> • Houdt rekening met wensen en ideeën van anderen. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> • Houdt zich aan afspraken en regels in de groep. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
Het kind kan zich inleven in anderen (empathie):	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> • Herkent en benoemt emoties bij andere kinderen. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> • Reageert passend op emoties van anderen. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> • Toont medeleven, door bijvoorbeeld te helpen of troosten. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> • Kan zich verplaatsen in een ander tijdens spel of gesprek. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	

Het kind herkent, praat over en lost conflicten op:	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> Is zich bewust van eigen gedrag en het effect op anderen. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> Kan vertellen wat de oorzaken en gevolgen zijn van een conflictsituatie. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
Houding				
Het kind ...				
<ul style="list-style-type: none"> is nieuwsgierig naar de ander. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> accepteert dat er verschillen zijn in denken, uiterlijk en gewoontes. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> respecteert de ander. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> is betrokken bij de ander. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
Democratie, maatschappij en wereldoriëntatie				
Het kind...				
<ul style="list-style-type: none"> houdt zich aan afspraken en leefregels in de groep. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> is nieuwsgierig naar de wereld om zich heen, door middel van het stellen van vragen. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> kan de eigen omgeving vergelijken met omgevingen elders. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> draagt zorg voor de eigen leefomgeving. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	
<ul style="list-style-type: none"> levert een positieve bijdrage aan verschillende mondiale vraagstukken. 	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	☐ ☐ ☐ ☐	